

...egy szál virág!

A valóság és ami annak tűnik

*„Én nem vagyok, én nem leszek,
semmi nem az enyém, semmi nem lesz az enyém”
– e gondolat a balgáknak rettenet,
a bölcseknek viszont a félelem eltűnése.”*

Nágárdzsuna

Hi Bana Un emlékének!

*„Minden művünk a semmiségbe téved,
akár a csónak, hullámoktól dobálva.*

Csendes halálé lesz a hangos élet.

Mi marad itten? Egy árnyéknek álma.

– Hitoshi –

Tartalom

Prológus	9
Tér, idő	16
A gyanú	47
A tudat és az elme	53
Okság	102
Māyā	119
Anatman és az anattavádinok	137
Szimuláció?	148
Mit sejtünk a működési szisztémáról?	167
Mit kezdünk mindezzel?	185
Összefoglalás	210
Epilógus	216
Bibliográfia	234

Prológus

*„Örökön nyugtalan a tenger,
örökön zúgnak aombok,
Örökön háborog az ember,
Örökön kicsik a dolgok.”*

Ez a mű azoknak szól, akikben valaha is felmerült a kétség, és arra jutottak, hogy valami nincs rendben a világgal kapcsolatban. Noha minden rendben van, ez a kétség mégis helyénvaló. E kétség hiányában feltehetően haszontalan időtöltés ezzel az irománnyal bajlódni. Tehát, bölcs és balga olvasók ki-ki saját világába illessze az itt olvasottakat és tanuljon belőle, ...ha akar!

Mivel korunk az írott formátumú tanítást preferálja, sőt a virtuális, interaktív információgyűjtés a trendi, így kénytelen ezen sorok írója is így kommunikálni, noha ez legkevésbé ideális forma. Az archaikus idők nagy gondolkodói egy sort sem írtak le. Nem azért, mintha írástudatlanok lettek volna. Ó nem, koruk legműveltebbjei voltak. Azonban pontosan tudták, hogy:

*Az út, mely szóba-fogható,
nem az öröktől-való;
a szó, mely rája-mondható,
nem az örök szó.¹*

Az igazi tudás nem elmondható: Egy indiai bölcs, akitől tanítványai azt tudakolták, hogy mi a legmagasabb rendű bölcsesség, nem válaszolt a kérdésre. Amikor tovább faggatták, végül ezt mondta: – Miért kérditek újra azt, amire már válaszoltam? Tudjátok meg, a legmagasabb rendű bölcsesség a hallgatás! Amint ezt Buddha is demonstrálta a virágbeszédben a Keselyű csúcson.² Japánban ezt úgy nevezik „*Isin-densin*”, vagyis lélektől, lélekgig történő tanítás. Nos, mivel nem kivitelezhető, hogy minden olvasóval személyesen beszélgessek, ezért ehhez a tökéletlen módszerhez kellett folyamodnom. Pedig „*Ma mindenkinek szabad olvasni: ez nemcsak az írást rongja meg, hanem a gondolkodást is*” – írta valahol Nietzsche, vagy Derrida is úgy gondolta, hogy

¹ Lao-ce: Tao-te King Weöres Sándor fordítása (Tao Te King. p.: 9)

² Buddhát, mint oly sokszor, ezúttal is több száz vándorszerzetes kereste fel, körülállta és várta, hogy a Magasztos megszólaljon. Buddha most hallgatott. Mindössze néhány szál virágot tartott fel, és hangtalanul a zarándokoknak mutatta. Egyetlen embert kivéve senki sem értette. *Mahákásjapa* volt ez az ember, aki bólintott, és Buddhára mosolygott. A Mester így szólt: a legdrágább szellemet és észet meghaladó kincset adtam át most neked, tiszteletreméltó *Mahákásjapa*. Ez volt a híres virágbeszéd. A Mester minden tanítványa közül egyedül *Mahákásjapa* volt, aki a beszéd értelmét megőrizte. A sok iskola és szekta közül az egyik a csodákat művelte, a másik a ceremóniát, a harmadik mitológiát csinált, a negyedik aszkézist üzött. Mindez *hinajána* volt, ahogy azt a hinduk mondják, a kis út. A *mahájána*, a nagy út, a szútrákban merült el, de a legfelsőbb csúcson állt a virágbeszéd tanítása, a hangtalan tudás. (Hamvas Béla: ZEN, Tanulmány, In: Az ősök nagy csarnoka II. Kína – Tibet – Japán, p.: 2003, 309-335)